

залежить від феномену постправди в українському контексті. Побудована на емоційних наративах і маніпуляціях, постправда спотворює реальність і підриває довіру до державних та місцевих органів, ускладнюючи здатність громадян відрізнити правду від маніпуляцій.

Вирішення цієї проблеми потребує підвищення медіаграмотності, створення незалежних ресурсів перевірки фактів та покращення інформаційної безпеки. Багатогранна стратегія, яка включає освітні ініціативи та боротьбу з дезінформацією, є важливою для того, щоб українці могли критично оцінювати інформацію. Такий підхід забезпечить стабільність і просування демократичних цінностей в Україні.

Література

1. ФЕЙК: Біолабораторії США в Україні – це воєнні об'єкти НАТО. *VoxUkraine* | «Вокс Україна». URL: <https://voxukraine.org/fejk-biolaboratoriyi-ssha-v-ukrayini-tse-voyenni-ob-yekty-nato>

2. Шість найпоширеніших наративів російської пропаганди, які допомагають убивати українців. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3875878-sist-najposirenisih-n>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-443-9-7>

ПОСТПРАВДА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Тівецька М. О.

студентка I курсу

Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики

Логвіненко К. О.

асистент кафедри філософської антропології,

філософії культури та культурології

Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

м. Київ, Україна

Феномен постправди являє собою одну з центральних рис сучасної культурної парадигми та соціальної динаміки, яка суттєво трансформує різні аспекти суспільного буття – від політичної сфери до медіа, мистецьких практик і навіть наукового дискурсу. В епоху швидкого

розвитку цифрових комунікаційних технологій та інформаційної перенасиченості, постправда стає дедалі важливішим чинником, що формує культурні наративи та колективні уявлення, спричиняючи нові виклики для критичного осмислення інформації та конструювання соціальної реальності.

«Постправда – це форма ідеологічної вищості, коли іншу особу прагнуть переконати в чомусь незалежно від того, є для того переконливі докази чи ні» [3]. Об'єктивні факти і раціональні аргументи поступаються місцем емоціям, особистим переконанням та суб'єктивним сприйняттям реальності. У суспільстві, де швидкість інформаційного потоку значно перевищує можливості його осмислення, люди дедалі більше схильні вірити тій інформації, яка підкріплює їхні власні переконання, навіть якщо вона не відповідає дійсності.

Термін «постправда» набув популярності в останні десятиліття, особливо в контексті політичних кампаній, глобальних подій та активного розвитку соціальних мереж, які сприяють миттєвому поширенню емоційно заряджених повідомлень. Це явище має значний вплив не лише на політику, а й на інші сфери сучасної культури: медіа, мистецтво, кінематограф, літературу. Постправда створює нову реальність, де емоційна переконливість стає важливішою за фактологічну істину.

Сучасний термін «постправда» отримав широку популярність після подій, пов'язаних із президентськими виборами у США в 2016 році та референдумом про вихід Великої Британії з Європейського Союзу (Brexit). Під час цих подій маніпуляція емоціями виборців через соціальні мережі та медіа стала одним із ключових інструментів для досягнення політичних результатів [4].

Кінець XX століття став періодом появи нових форм медіа, таких як Інтернет та супутникове телебачення, що привели до зростання кількості джерел інформації і, як наслідок, можливостей для маніпуляцій [1]. З появою соціальних мереж, таких як Facebook, TikTok, Twitter та YouTube, інформаційне середовище стало значно більш децентралізованим і одночасно складнішим. Люди отримали можливість не лише споживати, але й створювати контент, що призвело до поширення як правдивої, так і неправдивої інформації. Алгоритми соціальних мереж сприяють формуванню так званих «інформаційних бульбашок», де користувачі бачать переважно той контент, який відповідає їхнім вподобанням і поглядам. Це призводить до знецінення об'єктивних фактів.

Важливою складовою постправди є феномен фейкових новин (fake news), які спеціально створюються для маніпуляції масовою свідомістю. Різниця між інформацією та дезінформацією розвивається

через масштаб поширення фейкових новин та їхню здатність впливати на великі групи людей в дуже короткий проміжок часу. Постправа змінює культурний ландшафт, особливо у сферах, які раніше вважалися об'єктивними (наприклад, наука або історія). Мистецтво, медіа та навіть академічні установи тепер змушені працювати в умовах, коли аудиторія очікує не стільки фактів, скільки емоційних вражень.

В сучасному світі люди стикаються з величезним обсягом інформації щодня, і це призводить до того, що їм стає складно відрізнити правдиві факти від маніпуляцій. У стані інформаційного перевантаження більшість людей схильні обирати ті новини чи факти, які підкріплюють їхні особисті переконання, а не шукати об'єктивну істину.

Феномен постправи став відповіддю на ці виклики, пропонуючи спрощене, емоційно насичене розуміння реальності, яке не завжди відповідає фактам. Таким чином, феномен постправи виник на основі багатовікових традицій маніпуляції інформацією, але його еволюція пов'язана з розвитком медіа і технологій, які дали змогу швидко поширювати емоційно заряджену, а інколи і відверто неправдиву інформацію. Інтернет і соціальні мережі створили умови, де маніпуляція інформацією стала легшою, змінивши наше сприйняття реальності та значення об'єктивної правди. Сюди можна включити приклад з російської пропаганди. Російські пропагандисти стверджували – що Україна є язичницькою державою, президент Зеленський «сатаніст», а ПЦУ не відповідає релігійним канонам. Ці вигадки підживлюють наратив про «богохульних українців» і виникають через зрушення в ліквідації УПЦ МП – це все стало наслідком після богослужіння в Успенському соборі 7 січня 2023 року, яке проводила ПЦУ [5].

Феномен постправи вплинув не лише на політику та суспільні процеси, але й проник у різні сфери сучасної культури, змінюючи наші уявлення про істину, факти та довіру до інформації. Сучасна культура стає все більш емоційно насиченою, де акцент робиться не на об'єктивності та фактичності, а на враженнях і суб'єктивних відчуттях. Це має наслідки як для медіа, мистецтва, кінематографа, так і для літератури, створюючи нові виклики для розуміння правди в культурному контексті.

Ключовий аспект постправи в сучасній культурі – це домінування емоцій над фактами. Люди віддають перевагу інформації, що викликає емоції, навіть якщо вона не відповідає дійсності. Це помітно в медіа, де події подаються через емоційні наративи для залучення уваги. Тут постправа теж проявляється у створенні наративів, які базуються на емоціях, інтерпретаціях і навіть фантазіях, але подаються як реальність. Фільми, телешоу та книги часто змішують факти з вигадкою, щоб

створити більш емоційно насичені сюжети. Прикладом може бути феномен «докудрами», коли реальні події представлені з елементами художньої вигадки, і глядачі часто не можуть розпізнати, де закінчується правда і починається вигадка.

Соціальні мережі стали ключовим каналом поширення постправди. Користувачі часто опиняються в інформаційних бульбашках, де підтверджуються їхні переконання, що посилює поляризацію суспільства та створює різні версії реальності. Платформи, як YouTube, Instagram і TikTok, дозволяють індивідуальним творцям контенту впливати на культурний контекст, використовуючи емоційний підхід для маніпуляції сприйняттям фактів.

Феномен постправди змінює сприйняття інформації та впливає на етичні й соціальні аспекти суспільства. Він підриває довіру до істини, авторитетність фактів і прозорість джерел, що веде до поляризації суспільства та нових етичних викликів. Нижче розглянемо ключові етичні та соціальні наслідки постправди:

1. Одним із головних наслідків постправди є зниження довіри до традиційних інституцій, таких як медіа, наукові установи та урядові організації. Емоції та суб'єктивні погляди стають важливішими за факти, що спричиняє сумніви в правдивості офіційних джерел. Наприклад під час пандемії COVID-19 поширення дезінформації призвело до зниження довіри до науковців і медичних експертів. Виникла ситуація, коли значна частина населення не вірила офіційній інформації щодо вакцинації та медичних рекомендацій, надаючи перевагу альтернативним джерелам, які поширювали емоційно насичені, але неправдиві факти.

2. Феномен постправди підсилює поляризацію в суспільстві, створюючи окремі групи, що вірять у різні версії реальності. Люди об'єднуються навколо тих, хто поділяє їхні погляди, і відкидають інші точки зору, що призводить до ехо-камер та соціальних конфліктів. Це також сприяє зростанню радикальних рухів і політичних протистоянь через маніпуляцію громадською думкою.

Отже, феномен постправди став невід'ємною частиною сучасної культури та інформаційного середовища, впливаючи на політичні, соціальні та культурні процеси. Суспільство, у якому емоції та особисті переконання домінують над фактами, стикається з серйозними викликами, що стосуються об'єктивності інформації, довіри до інституцій та етичних стандартів.

Література

1. Бистрицький Є. Екзистенційна істина і постправда. *Філософська думка*. 2018. № 5. С. 54–71.

2. Ланюк Є. Постправда як чинник симулятивної деконструкції соціально-політичного і культурного порядку в інформаційному суспільстві. *Збруч*, 2017. URL: <https://zbruc.eu/node/64267> (дата звернення: 23.10.2024).

3. Лі Макінтайр. Постправда / пер. Р. Свято. Київ : ArtHuss, 2021. 28 с.

4. Мельничук В. Постправда – слово 2016 року від Oxford Dictionaries. URL: <http://archive.chytomo.com/news/postpravda-slovo-2016-roku-vid-oxford-dictionaries> (дата звернення: 23.10.2024).

5. Про що цього року брехала Росія: фейки, дезінформація та вкиди про російсько-українську війну і як їм протидіяти. *suspilne.media*. URL: <https://suspilne.media/culture/636550-pro-so-cogo-roku-brehala-rosia-fejki-dezinformacia-ta-vkidi-pro-rosijsko-ukrainsku-vijnu-i-ak-im-protidiati/> (дата звернення: 23.10.2024).